

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

оздоровлення бізнесу. Необхідно створити умови для раннього виявлення фінансових ризиків, посилити антикризові компетенції менеджменту та запровадити державні програми підтримки санаційних ініціатив.

Отже, фінансова санація є одним із ключових інструментів стабілізації економіки в умовах воєнних і післявоєнних викликів. Український досвід свідчить про поступове наближення до європейських стандартів, проте залишається потреба у вдосконаленні нормативної бази та розширенні участі фінансових інститутів. Як підкреслюють дослідники, успішна санація – це результат не лише фінансових рішень, а й системного управління, партнерства між державою, банками та бізнесом. Україна, як держава-кандидат на вступ до ЄС, повинна гармонізувати положення Кодексу України з процедур банкрутства із вимогами Директиви 2019/1023. Це дозволить: скоротити тривалість процедур банкрутства; підвищити інвестиційну привабливість малого бізнесу; створити механізм “другого шансу” для добросовісних підприємців. Застосування найкращих міжнародних практик дозволить створити стійку модель відновлення платоспроможності підприємств, що стане фундаментом для економічного відродження України.

Література

1. Вдовічен А., Шпатакова О. Фінансова реструктуризація в умовах воєнного стану. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. № 326 (1). С. 227–232.

2. Свистун Л.А., Роєнко К. В. Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. *Молодий вчений*. 2017. №11. с.1285-1289.

3. Чумаченко О., Плетенецька С., Антонєць Т. Управління фінансовим станом підприємств у системі стратегічного менеджменту. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. №. 1 (73). С. 54-65.

4. Шевчук Л. Т., Шевчук Я. В., Пась Я. І. Управління фінансовими ризиками та санація підприємств в умовах воєнного стану. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2024. №. 41. С. 158-167.

УДК 658.15

Кристова Вікторія Станіславівна, Полоус Аліна Олександрівна,
студентки

Науковий керівник: **Свистун Л. А., к.е.н., доцент**

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ КРИЗ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасні умови господарювання в Україні визначаються високим рівнем турбулентності зовнішнього середовища, інтенсивним розвитком технологій, зростанням конкуренції та нестабільністю макроекономічних процесів. У такій ситуації підприємства постійно стикаються з ризиками та загрозами, здатними призвести до кризових явищ. Кризу розглядають як критичний стан діяльності організації, що проявляється у порушенні її стабільного функціонування, зниженні ефективності та виникненні загрози втрати конкурентоспроможності чи навіть банкрутства.

Управління підприємством в умовах невизначеності потребує швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища, а також здатності адаптувати внутрішні процеси до нових умов функціонування [1, с. 107]. Отже, криза є не лише негативним

явищем, але і своєрідним сигналом необхідності трансформацій та удосконалення системи управління.

Кризові стани характеризуються такими ознаками як: зниження показників фінансової стійкості, скорочення обсягів виробництва, погіршення ринкових позицій, падіння рівня конкурентного потенціалу тощо. За концепцією А. О. Сподіної, значну роль у виникненні кризи відіграє рівень фінансової стійкості підприємства, яка визначається співвідношенням власного та позикового капіталу, ліквідністю активів та здатністю забезпечувати стабільний грошовий потік [4, с. 27]. Недостатній рівень фінансової стійкості створює передумови для розвитку кризових процесів та знижує здатність підприємства протистояти зовнішнім шокам.

Сутність кризи може проявлятися як у стратегічному, так і в оперативному вимірах. Стратегічна криза характеризується втратою підприємством довгострокових перспектив розвитку, невідповідністю бізнес-моделі умовам ринку. Оперативна криза пов'язана зі зниженням прибутковості, проблемами в управлінні витратами, порушенням платоспроможності. Часто оперативні кризи є наслідком стратегічних, що вказує на важливість своєчасної діагностики проблем на ранніх стадіях [2].

Сучасна парадигма антикризового управління базується на превентивних заходах, які передбачають постійний моніторинг показників діяльності та розробку сценаріїв реагування на можливі негативні зміни [3]. Своєчасне виявлення причин кризових явищ дозволяє уникнути їх критичного розвитку. З огляду на це, важливо систематизувати основні чинники, що спричиняють виникнення криз на підприємствах, адже їх розуміння є підґрунтям для розробки ефективних управлінських рішень (табл. 1).

Таблиця 1.

Характеристика основних причин виникнення криз на підприємствах

Група причин	Конкретні причини	Вплив на підприємство
Зовнішні (ринкові)	Зміна попиту та кон'юнктури ринку	Зниження обсягів реалізації та прибутковості
	Посилення конкуренції	Змушує підприємство знижувати ціни та витрати, що може послабити позиції
	Економічні та політичні кризи	Формують нестабільність умов ведення бізнесу
	Валютні та інфляційні коливання	Знижують купівельну спроможність і збільшують собівартість
	Технологічні зміни та інновації	Викликають потребу у швидкій модернізації виробництва
Внутрішні (організаційні)	Неефективна система управління	Призводить до помилкових рішень і втрати керованості
	Низький рівень кваліфікації персоналу	Знижує продуктивність та якість роботи
	Невдала стратегія розвитку	Підприємство розвивається в напрямку, що не відповідає ринку
	Дисбаланс доходів і витрат	Порушує фінансову стабільність
	Низький рівень інноваційної активності	Уповільнює розвиток і знижує конкурентоспроможність
Внутрішні (фінансові)	Низька фінансова стійкість	Підвищує ризики неплатоспроможності
	Порушення платоспроможності та ліквідності	Унеможливорює розрахунки з контрагентами
	Необґрунтована інвестиційна політика	Призводить до втрат капіталу

Джерело: складено авторами

Проведений аналіз свідчить, що кризи на підприємствах виникають під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, які мають як зовнішнє, так і внутрішнє походження. Зовнішні причини пов'язані з військовим станом, змінами ринкової кон'юнктури, економічною ситуацією в країні та світі, технологічним прогресом і

конкурентним тиском, які не залежать від керівництва підприємства, але потребують його швидкої реакції та гнучкої адаптації. Внутрішні фактори формуються безпосередньо у системі управління підприємством і здебільшого є результатом організаційних помилок, недостатньої кваліфікації персоналу, несвоєчасного оновлення виробництва та порушення фінансової стійкості.

Ефективне антикризове управління має бути спрямоване на ранню діагностику загроз, підвищення фінансової стійкості, формування адаптивної організаційної структури та впровадження інновацій. Підприємство, яке своєчасно реагує на зміни та вміє перетворювати кризу на можливість, має значно вищі шанси не лише стабілізувати свою діяльність, але й досягти конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

Таким чином, кризові процеси є невід'ємною складовою функціонування підприємств у сучасних умовах. Вони мають складну природу, зумовлену як внутрішніми організаційними недоліками, так і зовнішніми впливами ринкового та макроекономічного характеру. Розуміння сутності кризи та її причин є основою формування ефективної системи антикризового управління, що спрямована на попередження загроз, підвищення адаптивності та забезпечення сталого розвитку підприємства. Тому важливим завданням менеджменту є впровадження механізмів діагностики, прогнозування і швидкого реагування на зміни, що дозволить підприємству не лише подолати кризу, але й використати її як фактор оновлення та конкурентного зростання.

Література

1. Грабовська І. Управління підприємством в умовах невизначеності та кризи. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. № 6. С. 105-111.
2. Романович О.О., Свистун Л.А. Кризові явища у діяльності українських підприємств та методи їх діагностики. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1295–1299.
3. Сова О., Морозов Є. Сучасна парадигма антикризового управління підприємством. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70). № 2. С. 43–47.
4. Сподіна А. О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2022. № 12 (131). С. 24- 31.

УДК 330.43:336.64

Кісь Марина В'ячеславівна, студентка

Науковий керівник: Глушко А.Д., к.е.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах динамічного розвитку ринкової економіки ефективне управління діяльністю підприємств потребує постійного аналізу фінансових результатів на основі достовірної, оперативної та аналітично опрацьованої інформації. Одним із ключових інструментів, що забезпечує системність і безперервність такого аналізу, є моніторинг, який виступає складовою частиною системи економіко-статистичного спостереження. Моніторинг дозволяє виявляти тенденції зміни фінансових показників, оцінювати рівень прибутковості та ефективності господарювання, а також своєчасно реагувати на внутрішні та зовнішні ризики [1]. Особливого значення моніторинг набуває